

Pekka Piispanen

2.3.2022

Hyväksytty Akavan hallituksessa 2.3.2022:

Akavan kehysriihikannanotto

Huhtikuun alussa pidettävässä kehysriihessä Sanna Marinin hallituksella on vielä mahdollisuus tehdä merkittäviä päätöksiä. Julkisen talouden tervehdyttäminen, tutkimukseen ja osaamiseen panostaminen sekä työllisyyden edellytysten parantaminen odottavat toimenpiteitä.

Talouspolitiikan arviointineuvoston tammikuun lopussa julkistama vuotuinen raportti tarjoaa monipuolista ja perusteltua materiaalia myös kehysriiien päätöksenteon pohjaksi. Arviointineuvosto katsoi, että Suomen julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, kuten ennen koronakriisiäkin, mutta julkisen velan taso on kohonnut. Julkista taloutta pitää sopeuttaa, ja vauhdin tulisi olla hallituksen suunnitelmia ripeämpää. Kestävyystiekartassa tavoitteena on vakauttaa julkisen talouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosikymmenen loppuun mennessä. Velkasuhdetavoitteen toteutumista tulee vahvistaa.

Menokehyykset ovat olleet käytössä vuodesta 2003. Ne ovat olleet hyvä väline valtiontalouden kestävyuden turvaamiseksi. Hallitus päätti viime vuoden kehysriihessä, että vaalikauden alussa sovittu menotaso ylitetään 900 miljoonalla eurolla vuonna 2022 ja 500 miljoonalla eurolla vuonna 2023. Hallituksen päätös rikkoii kehysjärjestelmän periaatteita ja tarkoitusta. Menokehyksiin pitää palata pikimmin. Tulevassa kehysriihessä on päätettävä viime vuoden kehysriiien päätöksen mukaisesti eräiden kehysmenojen alentamisesta pysyvästi 370 miljoonalla eurolla.

Vaikka hallituskausi kääntyy loppusuoralle, hallituksen tulisi kehysriiien perustarkoituksen mukaisesti katsoa jo pidemmälle. Suositeltava olisi tehdä uskottava suunnitelma julkisen talouden tervehdyttämisestä ja velkaantumiskehityksen kääntämisestä. Kestävyyssvaje, väestön ikääntymiskehitys ja pohjoismaisittain alhainen työllisyysaste odottavat ratkaisuja.

Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan päätettyjen työllisyystoimien osuus on jäämässä selvästi vajaan niistä tavoitteista, jotka valtiovarainministeriö arvioi tarpeelliseksi kestävästiekartassa. Hyvä suhdannekehitys on kuitenkin merkinnyt sitä, että vuonna 2023 työllisyysaste on 74 prosentin luokkaa, noin prosenttiyksikön hallituksen itse asettamansa 75 prosentin tavoitteen alapuolella.

Työllisyysastetta on saatava ylemmäksi

Akava on kannustanut asettamaan työllisyysastetavoitteen 78 prosenttiin. Matka sinne ei ole kivuton. Palkinto on kuitenkin enemmän kuin tavoiteltava, nimittäin osaavampi, kilpailukykyisempi ja kannustavampi Suomi sekä terveempi julkinen talous. Yhä useammalla olisi työtä ja parempi koulutus. Kasvuun ja työllisyyteen perustuu myös moderni ja kaikista ihmisistä huolehtiva hyvinvointiyhteiskunta palveluineen.

Pekka Piispanen

2.3.2022

Hallitus teki helmikuun puolenvälin tienoilla uusia työllisyystoimia. Ne olivat pitkälti hyvin perusteltuja. Mittakaava oli kokonaiskuvassa vielä riittämätön, mutta hallituksen oma välitavoite, 110 miljoonaa euroa valtiontaloutta vahvistavia toimia, täyttyi.

Hallituksen pitää kehysriihessään arvioida vakavasti, millaisia työllisyystoimia voidaan tällä vaalikaudella vielä tehdä. Esimerkiksi työperäisen maahanmuuton lisäämistä voidaan vielä edistää esimerkiksi varmistamalla lupakäytäntöjen sujuvuus ja lisäämällä kielipintoja kaikkiin korkeakoulututkintoihin.

On tehtävä linjauksia rakenteellisten työllisyystoimien käynnistämiseksi ja työvoimapulaan ratkaisemiseksi. Työnteon kannusteiden lisääminen sai lisäpontta Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tuoreen tutkimuksen tuloksista. Työttömyysloukussa oli viime vuonna noin 136 000 ihmistä ja yli puolella miljoonalla suomalaisella lisäansioista jää käteen alle puolet. Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta tulisikin vauhdittaa. Akava on esittänyt myös johdonmukaisesti työn tekemisen verotuksen keventämiseen painottuva ylivaalikautista verotuksen kokonaisuudistusta.

TKI-investointipäätöksiä jo kehysriihessä

Ukrainan sodan myötä on tullut ilmi, että Suomen tulevaisuus kansainvälisesti vetovoimaisena investointikohteena on uhattuna. Geopoliittinen sijaintimme luo synkän pilven päällemme.

Suomen yksi ainoita vahvuuksia on korkealaatuinen osaaminen ja uutta luova TKI-toiminta. Laadukasta korkeakoulutusta ei ole ilman hyvin resursoitua tutkimusta. Uusia rahoituspäätöksiä TKI-investoinneista ja tutkimuspanostuksista onkin kiireellisesti tehtävä jo kehysriihessä. Tämä on tärkeätä myös Suomen maakuvulle.

Työllisyyden ohella kasvun ja osaamisen edellytyksistä tulee huolehtia. Tutkimus- ja kehitysmenojen lisääminen neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä on yhteinen kansallinen projektimme. Sille antoi vahvan perustan parlamentaarisen TKI-työryhmän joulukuussa tekemät yksimieliset linjaukset

TKI-työryhmä esitti T&K-rahoituksen nostamiseksi rahoituslain säätämistä sekä lakisääteistä kehyskautta pidempää rahoitussuunnitelmaa. Ehdotukset ovat erinomaisia.

TKI-tavoitteiden saavuttaminen ja niiden rahoituksen varmistaminen edellyttää kuitenkin sitä, että päätös vuotta 2023 koskevasta noin 200 miljoonan euron lisärahoituksesta tehdään jo kehysriihessä. Samalla tulee linjata laajan ja pysyvän TKI-toiminnan pysyvän verokannustimen käyttöönnotosta.

Tutkimusrahoituksen leikkaukset on peruttava

Suomen Akatemian kautta jaettavaa tutkimusrahoitusta uhkaa ensi vuonna peräti 120–150 miljoonan euron valtuuksien leikkaus. Tämä tarkoittaisi jopa kymmenen prosentin vähennystä yliopistoissa tehtävään tutkimukseen. Samaan aikaan myös Business Finlandin asiakkaille kanavoituva rahoitus on laskemassa merkittävästi.

Pekka Piispanen

2.3.2022

Leikkaukset on peruttava jo kevään kehysriihessä. Päätöksenteon lykkääminen syksyn budjettiriiheen merkitsisi suurta epävarmuutta koko korkeakouluuyhteisölle koronakriisin lisäksi.

Aiemmin tehdyillä päätöksillä korkeakoulutusta on jo hajautettu ja lisätty uusia koulutusvastuita ilman rahoitusta. Myös nämä päätökset on rahoitettava kehysriihessä.

Yrittäjän eläkelakia on kehitettävä

Yrittäjyys ja itsensä työllistäminen on yhä useamman valinta. Hallituksen helmikuun työllisyystoimipäätöksiin lukeutunut työttömyysturvan euroistaminen helpottaa yhdistelmävakuutuksen käyttöä, kun työssäoloehdot voi kerryttää sekä yrittäjänä että työntekijänä. Yrittäjien eläketurvan kehittämisestä tulisi tehdä päätöksiä kehysriihessä. Yrittäjän eläkelakia pitää uudistaa siten, että alivakuuttamiseen ja työtulonmäärittelyyn liittyvät ongelmat korjataan lainsäädäntöä uudistamalla. Samalla tulee selvittää myös yrittäjäläkkeiden rahastoinnin mahdollisuuksia valtion maksuosuuden kasvun hillitsemiseksi.

Turvallisuuden tekijöille on lisättävä resursseja

Turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on muuttunut nopeasti. Kehityksen tekee äärimmäisen poikkeukselliseksi ja vakavaksi Venäjän tekemä hyökkäys Ukrainaan. Toimintaympäristö on ollut haasteellinen jo aiemmin muun muassa kyberturvallisuus- ja tiedustelutilanteen johdosta. Suomalaisen yhteiskuntakehityksen perusta on sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Kansalaisten luottamus tulevaisuuteen on vahva, kun sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden tekijät saavat työhönsä ne voimavarat, joita tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa.

Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden toimijoiden toimintaedellytyksiä on parannettava. Kaikkien turvallisuusviranomaisten (poliisi, tulli, rajavartiolaitos ja puolustusvoimat) voimavaroja on lisättävä viimeistään kehysriihen päätöksin. Julkisen talouden suunnitelmaan valmistellut mahdolliset säästötoimet pitää purkaa.

Sisäisen turvallisuuden lisäämiseksi tarvitaan voimavaralisäyksiä jo nopeasti poikkeuksellisen turvallisuustilanteen vuoksi. Pidemmällä aikavälillä rahoitus tulee turvata vähintään sisäisen turvallisuuden selonteossa esitetyillä voimavaratarpeilla. Rajaturvallisuuden määrärahatarpeet on turvattava siten, että henkilöstöleikkauksia tai supistuksia laitoksen tekniseen tasoon ei tarvitse tehdä. Ulkoisen turvallisuuden lisäämiseksi tarvitaan nopeampaa henkilöstön määrän lisäämistä ja työaikalain uudistusta.

Oikeusvaltiota tulee vahvistaa. Tuomioistuinlaitoksen resursseja tulee parantaa. Maalittaminen on säädettävä rikoslaissa rangaistavaksi teoksi.